

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Nc/38/2014
Identifikačné číslo spisu: 6713217005
Dátum vydania rozhodnutia: 15.10.2014
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górász
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2014:6713217005.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Q.. Q. A., bývajúceho v A. A., A.. XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Aequitas s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Na troskách č. 26, IČO 36 628 841, proti žalovanej Q.. D. A., bývajúcej vo D., N..XX, zastúpenej JUDr. Ivom Osvaldom, advokátom so sídlom vo Zvolene, Trhová č. 1, o vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 14 C/208/2013, o námietke zaujatosti žalobcu voči sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici, takto

rozhodol:

I. Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Ing. Gandžala Ján, PhD., JUDr. Zimmermann Ferdinand, JUDr. Rišiaňová Mária, JUDr. Priehoda Peter, JUDr. Mikulaj Jaroslav, JUDr. Segeč Milan, JUDr. Bušík Ľubomír PhD., JUDr. Deák Ján, JUDr. Chovanko Peter, JUDr. Mikluš Jozef, Mgr. Palaj Alojz, JUDr. Ryant Jozef, JUDr. Križanová Alena, JUDr. Maštaliřová Daniela, JUDr. Púchovská Miroslava, JUDr. Sninská Míriam, JUDr. Alexander Mojš, JUDr. Babjak Juraj, JUDr. Bobor Ján s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16 NcC 28/2014.

II. Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici Mgr. Katková Katarína, JUDr. Hanusková Ivica, JUDr. Kočíčková Danica, JUDr. Snopčoková Anna, Mgr. Gallo Jaroslav, JUDr. Kostková Klaudia, JUDr. Nagypálová Zita, JUDr. Deáková Renáta, Mgr. Ďurian Dušan, JUDr. Badíková Jarmila, JUDr. Mikulajová Drahomíra, JUDr. Škvarka Ján, Mgr. Datlová Ivana, JUDr. Antalová Alena, JUDr. Novotná Jana, Mgr. Bednár Ján, Mgr. Ďurta Rudolf, JUDr. Sendecký Slavoj, JUDr. Dibdiaková Drahomíra, JUDr. Jamriřková Mária, PhD., JUDr. Kmeřová Eva, JUDr. Železníková Eva, doc. JUDr. Ďurica Milan, PhD., Mgr. Baláž Štefan a JUDr. Podhorová Mária n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16 NcC 28/2014.

Odôvodnenie

Predseda senátu Krajského súdu v Banskej Bystrici Mgr. Štefan Baláž v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 16 NcC 28/2014 podľa § 16 ods. 1 O.s.p. predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o námietke zaujatosti vznesenej žalobcom proti sudcom tohto krajského súdu

spolu s vyjadrením sudcov a žalovanej k tejto námietke.

Žalobca podaním z 25. júna 2014 vzniesol námietku zaujatosti (mimo iného) aj voči všetkým sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici s odôvodnením, že do roku 2010 pôsobil ako predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici a z tohto vzťahu k sudcom krajského súdu môže vyplynúť pozitívna alebo negatívna zaujatosť sudcov.

Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici (JUDr. Ing. Gandžala Ján, PhD., JUDr. Zimmermann Ferdinand, JUDr. Rišiaňová Mária, JUDr. Priehoda Peter, JUDr. Mikulaj Jaroslav, JUDr. Segeč Milan, JUDr. Bušík Ľubomír PhD., JUDr. Deák Ján, JUDr. Chovanko Peter, JUDr. Mikluš Jozef, Mgr. Palaj Alojz, JUDr. Ryant Jozef, JUDr. Križanová Alena, JUDr. Mašťalířová Daniela, JUDr. Púchovská Miroslava) uviedli, že k žalobcovi majú priateľský vzťah. JUDr. Sninská Miriam uviedla, že žalobca je jej partner. JUDr. Alexander Mojš a JUDr. Babjak Juraj uviedli, že žalobca bol navrhovateľom v disciplinárnom konaní, ktoré sa voči ním viedli. Ďalší zo sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici (Mgr. Katková Katarína, JUDr. Hanusková Ivica, JUDr. Kočíčková Danica, JUDr. Snopčoková Anna, Mgr. Gallo Jaroslav, JUDr. Kostková Klaudia, JUDr. Nagypálová Zita, JUDr. Deáková Renáta, Mgr. Ďurian Dušan, JUDr. Badíková Jarmila, JUDr. Mikulajová Drahomíra, JUDr. Škvarka Ján, Mgr. Datlová Ivana, JUDr. Antalová Alena, JUDr. Novotná Jana, Mgr. Bednár Ján, Mgr. Ďurta Rudolf, JUDr. Sendecký Slavoj, JUDr. Dibdiaková Drahomíra, JUDr. Jamříšková Mária, PhD., JUDr. Kmeťová Eva, JUDr. Železníková Eva, doc. JUDr. Ďurica Milan, PhD.) uviedli, že k žalobcovi (tiež sudcovi krajského súdu) alebo k žalovanej (tiež notárke a súdnej komisárke), majú buď kolegiálny vzťah, alebo sú bez pomeru k veci, k účastníkom a ich zástupcom. Sudcovia Mgr. Baláž Štefan a JUDr. Podhorová Mária uviedli, že boli vylúčení v konaniach, v ktorých bola účastníčkou konania JUDr. Sninská Miriam (priateľka žalobcu); dôvodom vylúčenia sudcu Mgr. Baláža Štefana mal byť negatívny vzťah k JUDr. Miriam Sninskej (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Nc 14/2010 a 1 Nc 18/2011), dôvodom vylúčenia sudkyne JUDr. Márie Podhorovej mal byť priateľský vzťah k JUDr. Miriam Sninskej (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Nc 14/2010 a 1 Nc 59/2010). Z uvedených skutočností sudcovia buď vyvodzovali svoju zaujatosť alebo sa necítili byť zaujatými.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť námietky zaujatosti vznesenej žalobcom (§15a O.s.p.) a oznámení sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezáujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezáujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezáujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadŕžania určitej procesnej strane). Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (porovnaj napr. II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, či účastníka konania, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska (sudcu, účastníka konania), ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či vyslovená obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či uvádzané okolnosti sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu, teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je

neustranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovej neustrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej neustrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a neustranne.

V prípade sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici (uvedených vo výroku I. tohto uznesenia), ktorí sa vyjadrili tak, že majú k žalobcovi (tiež sudcovi krajského súdu) bližší osobný (priateľský) vzťah, alebo, že tento bol navrhovateľom v disciplinárnych konaniach, ktoré sa voči ním viedli dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že vzťahy uvedenej povahy pre ich intenzitu zakladajú skutočnosť relevantnú z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a preto sú dôvodmi pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danej veci. Takto uvedené vzťahy pozitívne (priateľské), či negatívne zakladajú pochybnosť o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkovi konania z oboch sledovaných hľadísk (tak zo subjektívneho, ako aj z hľadiska objektívneho) a sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. Dôvodom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 O.s.p. je i to, že sudca je účastníkom súdneho konania.

V prípade sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici (uvedených vo výroku II. tohto uznesenia), ktorí vo svojich písomných oznámeniach, uviedli, že účastníkov konania, ich zástupcov osobne nepoznajú, nemajú pomer k veci, alebo poukázali (len) na vzťah kolegiálny k účastníkovi konania, či na pozitívne alebo negatívne vzťahy k priateľke účastníka konania alebo na vzťahy vyplývajúce z riadenia a správy súdu a zo vzťahov takejto povahy vyvodzovali buď existenciu alebo neexistenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Iba samotná skutočnosť, že sudcovia žalobcu osobne poznajú ako kolegu (predtým pôsobiaceho vo funkcii predsedu krajského súdu) a žalovanú poznajú z úradnej činnosti súdu (notárku a súdnu komisárku), nepredstavuje bez ďalšieho dôvod pre vylúčenie týchto sudcov z prejednávania a rozhodovania veci, lebo profesionálno-kolegiálny vzťah sám osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O.s.p. (obdobne napr. 7 Nc 1/2012, 7 Nc 16/2013, 1 Nc 9/2012). Až v prípade, že by takýto vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, prípadne negatívneho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu odôvodnene pochybnosti o nezaujatosti. Pokiaľ ide o vzťah sudcu k účastníkovi konania, ktorý je sudcom vykonávajúcim svoju funkciu na tom istom súde, je súdna prax jednotná v názore, že i takýto kolegiálny vzťah, ktorý neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nezakladá dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcu, keďže i takéto vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti (obdobne napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc 1/2012, sp. zn. 7 Nc 35/2012, 8 Nc 6 /2014, 1 sp. zn. 1 Nc 9/2012, sp. zn. 1 Nc 8/2010 a iné). Len skutočnosť, že sudca bol vylúčený z prejednávania a rozhodovania v inej veci, v ktorej vystupovala ako účastníčka konania žalobcova partnerka (pre negatívny, či pozitívnych vzťahov k tejto účastníčke konania), bez ďalšieho neprehrádza pochybnosť o nezaujatosti sudcu v tomto konaní. Pokiaľ sa nepreukáže, že tzv. odvodený (derivatívny) vzťah medzi partnerom účastníka a sudcom zakladá konkrétny pozitívny alebo negatívny vzťah medzi účastníkom konania a sudcom, nie je dôvod z objektívneho hľadiska pochybovať o nezaujatosti sudcu.

Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je

povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich v znení zmien a doplnkov. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli v prejednávanom prípade naplnené.

Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, kde je vymedzenie základných povinností sudcu, vyplýva o. i. povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétneho sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupe od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojím správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednáwanej veci a k účastníkom konania je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998). Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho naplnenia (poskytovania) spravodlivosti.

V prípade sudcov uvedených vo výrokovvej časti pod bodom II. tohto rozhodnutia Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil také okolnosti, ktoré sú relevantné z pohľadu ustanovenia § 14 O.s.p., preto rozhodol, že týchto sudcov nevyklučuje z prejednávanie a rozhodovanie danej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok